

UNDERVISNINGSMATERIALE TIL FILMEN:

Udarbejdet af Another World Entertainment © 2019

Materialet tager udgangspunkt i Filmcentralens undervisningskabelon for spillefilm

PRÆSENTERER

FLUGTEN FRA ØSTTYSKLAND

ET UNDERVISNINGSMATERIALE

MÅLGRUPPE: TIL 7.-10. KLASSE SAMT GYMNASIET

FAG: TYSK, DANSK, SAMFUNDSFAG, HISTORIE, MEDIEFAG M.FL.

Thomas Kretschmann som Stasi-officer Oberstleutnant Seidel - © 2019 Another World Entertainment ApS

Faderen Peter og sønnen Frank klargør ballonen - © 2019 Another World Entertainment ApS

OM UNDERVISNINGSMATERIALET

Dette undervisningsmateriale er dels udarbejdet som et ide-katalog til et overordnet arbejde med tematikkerne, som behandles i filmen "Flugten fra Østtyskland", samt et mere konkretiseret forløb med et decideret fokus på filmen og dens virkemidler, hvor sidstnævnte indeholder konkrete forslag til elevopgaver.

Materialet fokuserer altså dels på at give indsigt i filmens temaer, indhold og form, men også på at åbne op for en tværfaglig og æstetisk tilgang til de mange emner, som filmen breder ud.

Det vil f.eks. være naturligt at arbejde med helt konkrete historiske og samfundsrelevante temaer som DDR som stat, socialismen, Murens fald, den kolde krig osv., men da filmen omhandler flugten fra et totalitært styre med ønsket om et bedre liv i frihed, vil det også være naturligt at arbejde med emner som flygtninge, immigrationskrise og perspektivere handlingen, som er henlagt til 70'erne, til de seneste års flygtningedebat eller perspektivere til andre nutidige emner som f.eks. det moderne overvågningssamfund.

Undervisningsmaterialet er som udgangspunkt udarbejdet til læreren, men indeholder også konkrete forslag til elevopgaver (se side 8).

Undervisningsmaterialet til "Flugten fra Østtyskland" tager udgangspunkt i de fælles faglige mål, som er udarbejdet af undervisningsministeriet (UVM.dk).

OM FILMEN

"Flugten fra Østtyskland" er en intens spændingsfilm, der er baseret på den sande historie om de østtyske familier Strelzyk og Wetzel, som i september 1979 trak overskrifter verden over, efter at det var lykkedes dem at gennemføre en desperate flugt fra DDR.

I al hemmelighed havde de i lang tid arbejdet på at konstruere deres egen luftballon, som skulle gøre det muligt for dem at flygte fra det østtyske styre til friheden i vest. En farlig og vovet plan, hvor både forberedelserne og selve flugten, bragte de impliceredes liv i fare i en stat, hvor sikkerhedstjenesten Stasi havde informanter placeret alle steder. Og da netop Stasi kom på sporet af gruppen og deres plan, blev familiernes flugt en kamp mod uret, hvor hvert sekund talte...

"Flugten fra Østtyskland" er en dramatisk spændingsfilm og er holdt i en gennemført 70'er-atmosfære, som var med til at gøre den til en stor succes i hjemlandet Tyskland, hvor den indtil nu er blevet set af mere end en million biografgængere.

Den velkendte historie har tidligere dannet grundlag for adskillige dokumentarfilm, samt den amerikanske spillefilm "Vi skal over i nat" fra 1982 med John Hurt og Jane Alexander.

Filmens lancering finder sted på 30 året for Murens fald, som fandt sted den 9. november 1989.

FILMENS CREDITS

FLUGTEN FRA ØSTTYSKLAND

Originaltitel: Ballon – Tyskland 2018

Spilletid - 126 min

MEDVIRKENDE

Friedrich Mücke	...	Peter Strelzyk
Karoline Schuch	...	Doris Strelzyk
David Kross	...	Günter Wetzel
Alicia von Rittberg	...	Petra Wetzel
Thomas Kretschmann	...	Oberstleutnant Seidel

HOLDET

INSTRUKTØR Michael Herbig	PRODUCENTER Michael Herbig & Stefan Gärtner
FOTO Torsten Breuer	MUSIK Marvin Miller & Ralf Wengenmayr
KLIP Alexander Dittner	MANUSKRIPT Kit Hopkins, Thilo Röscheisen & Michael Herbig

MEDIERÅDETS VURDERING: Tilladt for børn over 11 år

SE MERE PÅ <http://www.anotherworldent.com/bio/title/flugten-fra-%C3%98sttyskland-1291>

Familien Strelzyk i et af filmens spændende øjeblikke - © 2019 Another World Entertainment ApS

EKSEMPLER PÅ FAGLIGE MÅL

Dansk

- demonstrere et analytisk beredskab over for tekster og andre udtryksformer
- udtrykke egne meninger i diskussioner og vurdere, hvad der er saglig argumentation
- foretage flertydige fortolkninger
- sætte teksten i relation til aktuelle problemstillinger
- har viden om sammenhæng mellem situation, kultur og sprog
- kommunikere aktivt i forskellige sproglige og kulturelle situationer i en globaliseret verden

Samfundsfag

- diskutere demokratiopfattelser og egne muligheder for deltagelse i demokratiet
- diskutere sammenhænge mellem demokrati og retsstat
- diskutere kulturs betydning for individer og grupper
- se sammenhænge mellem politiske synspunkter og økonomiske, sociale og kulturelle placeringer og interesser

Tysk

- opnå viden om centrale kulturelle, sociale og historiske forhold
- opnå viden om tysk sprogs og kulturs betydning i Europa

Historie

- redegøre for sammenhænge mellem fortids-fortolkninger nutidsforståelser og fremtidsforventninger
- udarbejde løsningsforslag på historiske problemstillinger med afsæt i udvalgte kilder

FAG OG TEMAER

”Flugten fra Østtyskland” er oplagt til tværfagligt arbejde, da filmen giver mulighed for at rette fokus mod f.eks. følgende temaer og emner:

Dansk

- Dramaturgi: fortællestruktur, krydsklipning, set-up og pay-off
- Dramaturgi: karakterernes funktioner (personkarakteristik)
- Genretræk: spændingsfilm (spændingskurve, vendepunkter m.v.)
- Filmens symbolik og farvevalg

Tysk

- Murens fald
- Tysk identitet og forholdet til socialismen
- Arven efter opdelingen mellem Østtyskland og Vesttyskland
- Højreekstremisme i det tidligere Østtyskland

Samfundsfag

- Krigsflygtninge og asylansøgere
- Demokrati og socialisme
- Overvågnings-samfundet

Historie

- Socialismens historie (Karl Marx)
- Demokratibegrebet i en historisk kontekst
- Nyere tysk (og europæisk) historie

Ovenstående er blot eksempler på nogle af de faglige områder, som filmen åbner op for at arbejde videre med.

Det er oplagt at bearbejde ”Flugten fra Østtyskland” gennem en decideret filmanalyse, men en perspektivering på det at flygte og være flygtning i en historisk såvel som nutidig kontekst er ligeledes en oplagt vinkling på arbejdet med filmen.

Ønsker man at gå i dybden med netop emner som flygtninge, migranter og asylansøgere, kan der henvises til materialet ”Hvor har jeg hjemme”, som er udarbejdet af Det Danske Filminstitut, og som er publiceret på Filmcentralen.dk, og som kan underbygges af relevante film på dr.dk (se ”Link og litteratur”).

Det er desuden muligt at inddrage de naturvidenskabelige fag eller f.eks. Håndværk & Design ved at bygge sin egen luftballon. Der findes i den sammenhæng et materiale tilgængeligt online:

https://www.matematikfysik.dk/fys/fysik_balloner.html

I det følgende vil der blive givet uddybende eksempler på de filmfaglige vinkler, der kan indtænkes i arbejdet med filmen, samt forslag til egentlige elevopgaver med udgangspunkt i ovenstående.

FILMFAGLIGE VINKLER

Der findes adskillige filmfaglige vinkler, som kan angribes i forbindelse med at arbejdet med "Flugten fra Østtyskland". Ønskes det at arbejde med en egentlig filmanalyse, henvises til Filmcentralens analysemodeller (<https://filmcentralen.dk/grundskolen/filmsprog/analysemodeller>), som kan danne basis og udgangspunkt for et mere analyserende arbejde med filmen.

I forslaget til elevopgaver henvises specifikt til analysemodellen "Berettermodellen". Benyttes denne bør eleverne naturligvis have kendskab til denne før arbejdet med filmen påbegyndes.

I det følgende gives der eksempler på nogle af de af filmens dramaturgiske virkemidler, som der kan arbejdes med og som ligeledes indgår som led i de konkrete forslag til elevopgaver:

DRAMATURGI: KARAKTERERNES FUNKTIONER.

"Flugten fra Østtyskland" har flere hovedpersoner (de to familier), og en række bipersoner, der står i relation til hovedpersonerne. I film har de fleste bipersoner en funktion i forhold til hovedpersonen. Bipersonerne kan f.eks. stå i kontrast til hovedpersonen, så hovedpersonens dilemma eller kamp bliver tydeligere. Eller bipersonerne kan være med til at belyse, hvad der foregår i hovedpersonens sind.

I det følgende vil vi se nærmere på hovedpersonen (protagonisten) Frank (Jonas Holdenrieder) og hans forhold til bi-personen Klara (Emily Kusche), samt antagonisten Oberstleutnant Seidel (Thomas Kretschmann), da der på elevarket vil være opgaver med relation til netop disse personer og deres handlingsinfluerende bevæggrunde.

Peter (Friedrich Mücke) (tv) og Frank (Jonas Holdenrieder) (th) - © 2019 Another World Entertainment ApS

Hovedpersonen: Frank

Det er hovedpersonens (protagonistens) projekt, der er filmens centrale handling. I "Flugten fra Østtyskland" er der, ud over Frank, yderligere fire hovedpersoner, nemlig Franks far, Peter, hans mor Doris, samt Günther og Petra Wetzel, hvis fælles projekt drejer sig om at flygte fra det totalitære styre i DDR. Franks to mindre brødre må betegnes som bi-personer, om end de begge indtager vigtige roller i filmens handling.

Frank er interessant som hovedperson, idet han er bærende for filmens parallelhistorie om hans kærlighedsforhold til nabopigen Klara, der er datter af en Stasi-agent. Netop dette forhold er vigtigt for spændingsopbygningen i filmen, idet hans følelser for Klara er ved at sætte familiernes flugt over styr. Hvor de øvrige hovedpersoner har det primære mål at flygte til Vesten (ydre konflikt), er Frank splittet mellem sit ønske om frihed, usikkerheden i forhold til fremtiden og sine følelser for Klara (indre konflikt).

Kontrastkarakteren: Oberstleutnant Seidel
Kontrastkarakteren kaldes også antagonisten og er hovedpersonernes modstander. Der er i "Flugten fra Østtyskland" på intet tidspunkt tvivl om, at Seidel er den store trussel og modstander. Selvom Seidel tydeligvis er systemets mand, er der dog flere sekvenser i filmen, hvor der kan sås tvivl om, hvorvidt han rent faktisk billiger de handlinger, som han

sættes til at udføre. Også her bevæger filmen sig altså mellem en indre og en ydre konflikt, der dog ikke fremstår ligeså tydeligt som i tilfældet med Frank og Klara.

FILMISKE VIRKEMIDLER: FARVESYMBOLIK/SYMBOLER/REKVISITTER.

Farver, og i særdeleshed farven blå, spiller en central rolle i "Flugten fra Østtyskland".

Farvernes symbolik er kulturbestemt og i den vestlige kultur beskriver den blå farve tillid, ro og harmoni med de modsatrettede betydninger tristhed, melankoli og depression – følelser, som meget godt illustrerer, hvad hovedpersonerne går igennem i filmen: Følelsen af trygheden ved på den ene side at vide, hvad man har og kende de rammer, som man agerer og lever indenfor, men også den klaustrofobiske følelse af ikke at kunne bevæge sig frit og tænke frit. I det hele taget leder mange symboler, rekvisitvalg og specifikke scener (kikkert, kigge ud og ind ad vinduer), som underbygger budskabet om overvågningssamfundets nedbrydning af individets handlefrihed.

FORSLAG TIL ELEVOPGAVER:

I 2t06m skal du se den tyske film, "Flugten fra Østtyskland".

FØR du ser filmen, skal du undersøge kilder om muren, der blev opført mellem Østtyskland og Vesttyskland. Du skal dels undersøge de politiske, nationale og globale forhold, der prægede perioden med fokus ikke blot på ideologi og internationale magtforhold, men også på almindelige menneskers hverdag, levevilkår. Du skal også vurdere, hvad der gjorde befolkningen tilfredse eller utilfredse med deres tilværelse.

Du kan søge på den konkrete historie, som filmen er bygget op om, og iagttage, om du mener, at dennes præmis er fulgt i det filmiske oplæg.

Som kildeforslag kan du besøge dr.dk. Se f.eks. Tema: Berlinmuren: Historie: Bag Muren: "Flygtningehistorier", "Derfor blev Berlinmuren bygget", "Mange havde det skidt i DDR" m.fl.

Opbyg en alsidig viden og forforståelse for de periodemæssige politiske, økonomiske, sociale og menneskelige forhold og værdier gennem en kritisk tilgang til kilder og medier.

Du skal have viden om analysemodellen **Berettermodellens** syv faser især med fokus på anslag, præsentation og uddybning og hvilke dramaturgiske fortællegreb, der kan gøres brug af, samt hvad hensigten og virkningen er af disse i forhold til din oplevelse af stemning og fortolkning af filmen.

UNDER filmen skal du især lægge mærke til følgende:

- Hvordan **anslaget** (den første af **berettermodellens** syv faser) understreger filmens **plot** (filmens handling) og **præmis** (filmens budskab) (jfr. filmcentralen.dk/filmleksikon/plot og præmis).
- I filmens **præsentations-** og **udbybningsfase opleves dramaturgiske fortællegreb** som **set up, varsler** og **suspense**. Vær opmærksom på hvad og hvornår disse optræder.
- Vær opmærksom på symboler, rekvisitter, lyd/musik og farver (balloner, farven blå, kikkert). Hvilket formål har disse i forhold til fortolkningen?
- Hvem kigger på hinanden – og hvordan kigges der? Hvad tænker du om det?
- Hvem kigger ud ad vinduer – og hvem kigger ind? Hvad kan dette symbolisere?
- Læg mærke til fremdrifts- og stop-elementer for filmens udvikling, og hvornår de sker; det kan være personer, handlinger, rekvisitter, fx lillebrorens rolle for plottets fortsatte udvikling/vendepunkt på hotelværelset i Østberlin, og stedfarens snak med Günter – hvorfor trækkes gardinet fra – hvad kan det understrege?

EFTER filmen, skal du beskrive:

- Hvilke elementer i **anslaget**, der gav mening i forhold til noget, der er vigtigt i forbindelse med forståelsen af filmen, men som først gik op for dig under og efter filmen.
- I filmens **præsentations-** og **udbybningsfase** var du især opmærksom på dramaturgiske fortællegreb som **set up, varsler** og **suspense**. I hvilken situation tænkte du: "nå ja, der skete jo også det... det hang jo sammen med..."?

Uddybende opgaver:

- Hvad skete der efterfølgende mellem Klara og Frank, da Frank opsøgte Klara efter Murens fald: skab et rollespil omkring et kaffebord med de to og deres første møde efter 10 år i 1989.
- Du flygter i hemmelighed. Skriv et afskedsbrev til de efterladte (forældre, kæresten, venner, søskende) – læs det op for din klasse.
- Lav en personkarakteristik af Frank og beskriv den indre og ydre konflikt, som udspilles omkring ham.
- Send en videohistorie fra dit nye hjem som flygtning til dine "efterladte"; hvad fortæller du, hvad viser du?
- Du skal få folk til at få lyst til at bosætte sig i DDR; hvordan "sælger" du staten? Du vælger selv medie og genre (facebookopslag, brochure, essay, digt, sang, dokumentar mm.)
- Lav et rollespil over en svær samtale om eksistentielle livsvalg i stil med den, som Günther har med sin stedfar, hvor tingene skal siges indirekte.
- Lav en film med titlen "Øjne alle vegne".
- Lav en film med titlen "Muren".
- Lav en nationalsang; sammenlign den danske nationalmelodi og DDR-hymnen Unsere Heimart (fra Pionerorganisationen Ernst Thälmann (tekst: Herbert Keller/musik: Hans Naumikat).
- Lav en personkarakteristik af oberstleutnant Seidel (Stasi). Skriv dernæst en jobansøgning for ham til et job, som du vælger, at han skal søge.
- Forbered og gennemfør som rollespil en tv-debat mellem en glødende tilhænger af DDR og en afhopper.
- Skriv dagbog fra Günthers mor eller stedfar efter familiernes flugt: Tre dage efter – to måneder efter – fem år efter flugten.
- Pak en kuffert med de ting, du ville pakke, hvis du skulle flygte og ikke regnede med at komme tilbage. Udstil den og lav et videooplæg, der illustrerer dine prioriteringer og dilemmaer med begrundelser.
- Skab en flugtrute ud af landet. – Pitch den til de venner, du skal have med over, så de ønsker at komme med dig. Overvej hvilke personlige og faglige evner, I skal besidde i gruppen for at skabe størst mulighed for succes.
- Hvilket land ville du skabe, hvis du kunne? Nedskriv en forfatning og lav et resumé over dine forventninger og værdier til dette land. Hvad er dit "Utopia"? Hvilket land i klassen får flest "indbyggere/likes" – hvorfor? Er dit utopia realiserbart? Hvorfor/hvorfor ikke?

LINKS OG LITTERATUR

OM FILMANALYSE

Læs om filmsprog og filmanalyse og se eksempler i Filmcentralens online Filmleksikon

<http://filmcentralen.dk/grundskolen/filmsprog>

UNDERVISNINGSFORLØB OM FLYGTNINGE – ”HVOR HAR JEG HJEMME”

Perspektiverende undervisningsmateriale om det at være på flugt i en nutidig kontekst

<https://filmcentralen.dk/grundskolen/undervisning/hvor-har-jeg-hjemme>

FLYGTNINGEHISTORIER

Flygtninge fra Østberlin fortæller, hvordan og hvorfor de flygtede til Vestberlin

<https://www.dr.dk/bonanza/serie/182/berlinmuren/24061/flygtningehistorier>

DEMOKRATI PÅ TYSK

Er muren i Berlin skillelinien mellem to demokratiopfattelser (1985)

<https://www.dr.dk/bonanza/serie/182/berlinmuren/63156/demokrati-paa-tysk>

DEN UNGE KARL MARX

Se filmen ”Den unge Karl Marx” om historikken bag den idealisme som førte til socialismen

<http://www.anotherworldent.com/bio/title/den-unge-karl-marx-1118>

BERLIN - DEN PERMANENTE KRISE

TV-A var i Berlin en måned efter Berlinmurens opførelse i 1961

<https://www.dr.dk/bonanza/serie/182/berlinmuren/15172/berlin---den-permanente-krise>

5 FILM OM BERLINMUREN

<https://www.kristeligt-dagblad.dk/tyskland/2014-10-28/5-film-om-berlinmuren>

Der Tunnel

https://www.imdb.com/title/tt0251447/?ref=fn_al_tt_1

Die Mauer

https://www.imdb.com/title/tt0498687/?ref=fn_tt_tt_6

De andres liv

https://www.imdb.com/title/tt0405094/?ref=fn_al_tt_1

24 timer, vi aldrig glemmer - Murens fald 1989

Goodbye Lenin

https://www.imdb.com/title/tt0301357/?ref=nv_sr_1?ref=nv_sr_1